YIL: 3 SAYI: 39 MART 2024 AYLIK KÜLTÜR, SANAT VE AKTÜEL DERGİ

ÇAYDAÇIRA

Hoş geldin on bir ayın Sultanı…

BORDO RESSAM

ELAZIĞ İLİMİZİN TARİHİNİ KİTAP SAYFALARINA TAŞIDIK.
EMEK BİZDEN, OKUMASI SİZ DEĞERLİ HEMŞERİLERİMİZDEN.

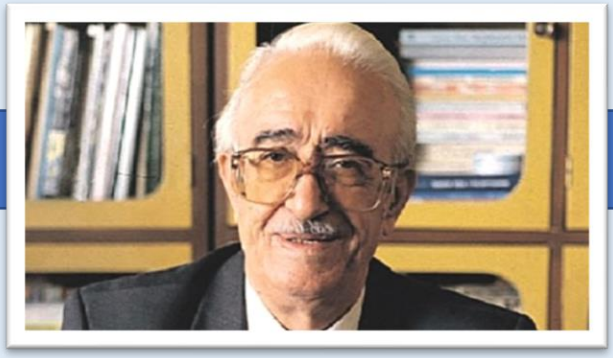
İÇİNDEKİLER

Karakoçan'da "Sarımsak eken kız…"

İstanbul'da Harput Türküleri dile geldi.

Ahmet KABAKLI anıldı…

Elazığ, EMITT 2024'de…

Harput'tan Mastar'a bir aşk hikâyesi…

AYLIK KÜLTÜR, SANAT VE AKTÜEL DERGİ
ÇAYDAÇIRA

AYLIK KÜLTÜR-SANAT VE AKTÜEL DERGİ
YIL: 3 SAYI: 39
MART 2024
İLK ÇIKIŞ TARİHİ: OCAK 2021

İMTİYAZ SAHİBİ ve
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ:

YÜCEL ÇAKMAK
cakmakyucel@gmail.com

İSSN: 2980-1435

KATKIDA BULUNANLAR:
İ. EKREM KATI (ELAZIĞ)
MURAT SEVİNÇ (İSTANBUL)
AHMET BULUT (ELAZIĞ)
BİLAL CİVELEK (İSTANBUL)
ŞERİF AYDEMİR (İSTANBUL)
OYA ORHAN (ELAZIĞ)
İLHAN KILIÇ (ALMANYA)
FİKRİYE SUSAM (ÇANAKKALE)
BEDRİ YÜCEL (ELAZIĞ)
FATİH BAYGELDİ (KKTC)
MEHTAP ÖZER SEYRAN (ELAZIĞ)
AYLA KOÇ (SİVAS)
AHMET TAHİR ERDEM (ANKARA)
İRFAN KARABULUT (İSTANBUL)
NURSEL ŞENGEZER (KARAKOÇAN)

YÜCEL ÇAKMAK

MERHABA

Elazığ'ın başarılı Gazetecilerinden, **Karakoçan**'ın Sesi olan Arkadaşımız **Nursel Şengezer** de **Çaydaçıra** Ailesine katıldı.

Yılların deneyimli Gazetecisi Nursel Şengezer, bir başarı öyküsüyle sayfalarımızda yer alıyor. İletişim Mezunu ve Finans Uzmanı **Kadriye Gündoğdu**'nun hikâyesini kaleme alan Şengezer, güzel bir habere imza attı.

Nursel Şengezer'e hoş geldin diyoruz.

Elazığ Harput Ağzı Türkülerini icra eden **Hamza Bulut** ile İstanbul'da buluştuk. Radyolardan ve kasetlerden dinlediği türküleri ezberleyen Bulut, **Merhum Paşa Demirbağ**'dan da feyz aldığını söyledi. **Hamza Bulut**'u yakından tanıyacaksınız.

Türk Edebiyatı Vakfı'nın kurucusu gazeteci-yazar **Ahmet Kabaklı** için anma töreni düzenlendi.

Ahmet Kabaklı'nın hayatı ve eserleri Türk Edebiyatı Vakfı'nda 7 Şubat Çarşamba günü düzenlenen panelde ele alındı.

Harput'ta yaşanan bir aşk hikayesinde; genç bir kızın önce duyduğu bir sese ve sonra ise o sesin sahibine aşık olması **İshak Sunguroğlu**'nun kalemiyle anlatılıyor.

1961 Yılı'nda baskısı yapılan ve 29 yılda yazılan **Harput Yolları**'nın 3. Cildinde yer alan hikâyede Sunguroğlu, Harput Göllübağ'da yaşayan Etemoğulları'ndan İbrahim Efendi'nin sesinin güzelliğinden bahsederken, İbrahim efendi'nin yaşadığı aşk hikâyesini de kaleme alıyor. Unutulan bu aşk hikâyesini ilk kez yayınlıyoruz.

Bir Ramazan Ayına daha giriyoruz.

Bu güzel ve mübarek ayın tüm Müslüman Alemine hayırlar getirmesini temenni ederiz.

Bu mübarek ayın Elazığ'da sembollerinden ve yaşayan efsanelerinden olan **Tahtalı Camii İmamı Jet Mahmut**'un hayat hikayesini derledik. Elazığ Basınında ilk kez yayınlanacak olan Jet Mahmut'un hikayesinin yanı sıra bir de gençlik fotoğrafını bulduk.

Ayrıca Yazarımız **Ahmet Tahir Erdem**'in güzel bir nostaljik Ramazan Ayı yazısını da zevkle okuyacaksınız.

Hayırlı Ramazanlar…

GÜZEL ELAZIĞ

Ne yücedir baş eğmeyen dağları
Bağ-ı ireme benzer buzluk bağları
Güzellerin iki örgü sırma saçları
Sevda ile sulanmış toprağı taşı.

Gakkolar halay çeker düğünlerinde
Yiğitler harman olur her köşesinde
Doyulur mu Hazar'da her gün çimmeye
Seni özler uzak kalan gurbet elinde.

Fırat'ın belinde altın kemer var
Her sevenin gönlünde bir aslan yatar
Soğuktur pınarları cana can katar
Seni seven dünyayı bir pula satar.

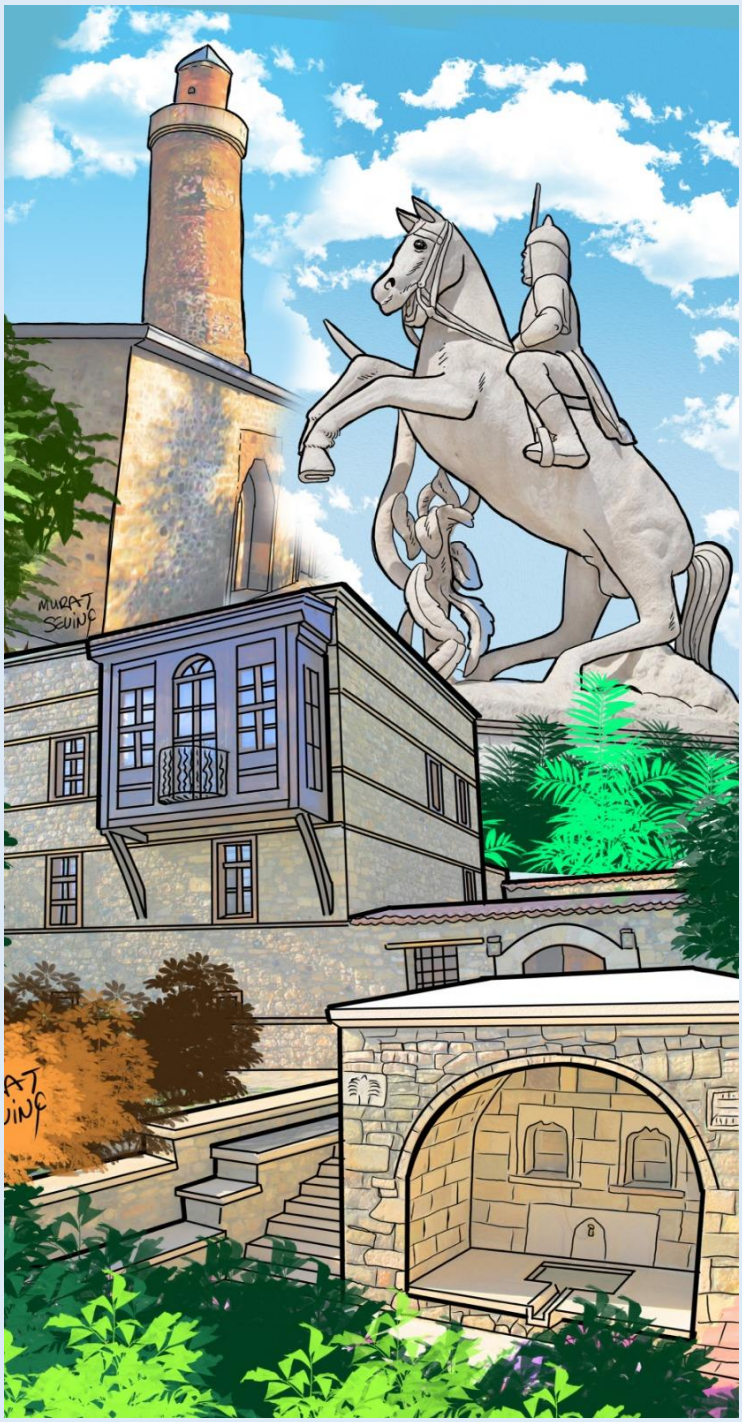
Harput'un eşi yok, koca cihanda
Zamanda yolculuk yapar gezen orada
Dilim dolma, patilenin tadı damakta
Seni görenin aklı kalır ardında

Balak Gazi elde kılıç seni seyreder
Çayda çıran gönülleri fetheder
Güvercini, Delilo'su, Halay mest eder
Seni gören aşıklar Bağdat'ı neyler.

Harput'un ünü gitmiş öbür dünyaya
Kara üzüm göz eder, tehernebiye
Velileri benzer birer Nebi'ye
Senin yollarında değer ölmeye.

Çayda çıran gönüllerde yansın Elazığ
Sen azizler diyarısın cansın Elazığ
Türk'ün öz yurdunda hansın Elazığ
Gakkolar'ın damarında kansın Elazığ

NİHAT GÜLLE

Bereketin, bolluğun ve paylaşımın yoğun şekilde yaşandığı, yılın en hayırlı ayı olarak büyük özlemle beklenen ***Ramazan*** *ayına girildi. Paylaşımların ve kardeşliğin arttığı bu mübarek ayda iftar sofraları kurulacak ve sahurlar gerçekleşecek. İslam'ın beş erkânından biri olan ve müminleri kötülüklerden arındırıp manevi anlamda temizleyen* ***Ramazan*** *ayına bir kez daha erişmenin mutluluğunu yaşıyoruz.*

Ramazan *ayının tüm Müslümanlara barış, mutluluk ve sıhhat getirmesini yüce Rabbimizden niyaz ediyoruz.*

Ramazan Ayının ilk gününü
11 Mart 2024 tarihinde idrak ederken,
Ramazan Bayramı'nın ilk günü 10 Nisan 2024 kutlanılacak.

Kabaklı Hoca, mezarı başında anıldı

Gazeteci-yazar Ahmet Kabaklı, vefatının 23. yılında Eyüp Mezarlığı'ndaki kabri başında anıldı.

ÇAYDAÇIRA/İSTANBUL

Türk Edebiyatı Vakfı'nın kurucusu gazeteci-yazar Ahmet Kabaklı için anma töreni düzenlendi.

Ahmet Kabaklı'nın hayatı ve eserleri Türk Edebiyatı Vakfı'nda 7 Şubat Çarşamba günü düzenlenen panelde ele alındı. Panele konuşmacı olarak TEV Başkanı Serhat Kabaklı, İsa Kocakaplan, M. Mehdi Ergüzel, Erol Ülgen ve İmdat Avşar konuşmacı olarak katıldı.

8 Şubat Perşembe günü ise Ahmet Kabaklı'nın kabri başında bir anma programı düzenlendi. Kur'an-ı Kerim okunmasının ardından başlayan anma törenine, Kabaklı'nın ailesi ve sevenlerinin yanı sıra edebiyat dünyasından isimler katıldı.

Törende "Şeyhül Muharririn" unvanını taşıyan Ahmet Kabaklı'nın yeğeni Türk Edebiyatı Vakfı Başkanı Serhat Kabaklı, amcasının kendilerine öncelikle insan ve sonra Müslüman olmayı öğrettiğini belirterek, "Ahmet Kabaklı bize Türk gibi yaşamayı, kısaca adam olmayı

öğretti. Ailece ona müteşekkiriz ve yapmak istediği, ideal olarak seçtiği şeylerin peşinden biz de gideceğiz ömrümüzün sonuna kadar" dedi.

Ahmet Kabaklı kimdir?

"Şeyhül Muharririn" unvanını taşıyan Ahmet Kabaklı, 30 Mayıs 1924'te Elazığ Harput'un Göllübağ'ında doğdu. Babası İmam Ömer Efendi, annesi Münire Hanım olan Kabaklı, çocukluk yıllarını Göllübağ'da geçirdi.

Kabaklı, ilk, orta ve lise tahsilini Elazığ'da yaparken, yükseköğrenimini İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünde tamamladı.

Daha sonra Diyarbakır ve Manisa liselerinde edebiyat öğretmeni olarak çalışan Kabaklı, 1956 sonbaharında bir yıllık eğitim stajı için Milli Eğitim Bakanlığı bursuyla Paris'e gitti. Kabaklı, dönüşünde İstanbul Çapa Eğitim Enstitüsünde edebiyat öğretmenliğine tayin edildi ve 1958-1969 arasında burada öğretmenlik yaptı.

Şeyhül Muharririn olmaya layık görüldü

Kabaklı, 1956'da Tercüman gazetesinin düzenlediği fıkra yarışmasını iki kişiyle birlikte kazandı ve aynı gazetede yazı hayatına başladı.

Aydın'da iken başladığı Ankara Hukuk Fakültesini de 1960'ta bitiren ve kısa bir süre avukatlık yapan Ahmet Kabaklı, 1969'dan itibaren İstanbul Yüksek Öğretmen Okulunda öğretim üyesi olarak çalıştı. Kabaklı, 1974'te emekliye ayrıldı ve ardından Türk Musikisi Devlet Konservatuvarında edebiyat dersleri verdi.

Türk Edebiyatı dergisini 1972'de ve Türk Edebiyatı Vakfını 1978'de kuran Ahmet Kabaklı, Milli Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşları tarafından 1997'de Şeyhül Muharririn (yazarların üstadı) payesine layık görüldü.

Tercüman gazetesinde 1990'a kadar çalışma hayatına devam eden Kabaklı, 1990'dan sonra da Türkiye gazetesindeki "Gün Işığında" köşesinde makaleler kaleme aldı.

Şeyhü'l muharririn unvanı alan Ahmet Kabaklı, 8 Şubat 2001'de vefat etti.

Kabaklı'nın eserleri ise şöyle:

"Kültür Emperyalizmi", "Müslüman Türkiye", "Mabet ve Millet", "Mehmet Akif", "Yunus Emre", "Mevlana", "Bizim Alkibiaadis", "Ecurufya", "Sohbetler 1-2", "Temellerin Duruşması", "Güneydoğu Yakından", "Şiir İncelemeleri", "Doğudan Doğuş", "Türk Edebiyatı", "Temellerin Duruşması", "Kültür Emperyalizmi", "Şairler Sultanı Necip Fazıl", "Şair-i Cihan Nedim", "Şiir İncelemeleri, "Millete Vurulan Canlı Pranga: Bürokrasi", "Alperen", "Devlet Felsefemiz", "Çağlara Hükmedenler", "Türkiye'yi Yoğuranlar", "Sınırların Ötesi", "İstanbul Güldestesi", "Divan Edebiyatı", "Aşık Edebiyatı", "Tasavvuf", "Tarikat", "Edebiyat", "İslamla Kaynaşmış Türk Edebiyatı", "Nazım Hikmet", "Fatih ve İstanbul", "Nerede Ne Yazdı", "Sanat ve Edebiyatımız", "İrfan ve İnsan", "Bu Dünyadan Kimler Geçti", "Ejderha Taşı" (çocuk kitabı), "Tuhaf Bir Serüven" (tercüme), "Şehir Mektupları" (Ahmet Rasim'den sadeleştirme), "Muhayyelat" (Giritli Aziz Efendi'den sadeleştirme).

Memleketinde çiftçilik yapan Üniversite Mezunu Finans Müdürü Kadriye Gündoğdu'nun yeni imajı:

"Sarımsak eken kız"

Aslı Karakoçanlı, İstanbul'da doğdu. İngiltere'de lisan eğitimi aldı. Finans Uzmanı oldu paraya yön verdi. Ama O ata toprağına geri dönüp çiftçi oldu. Tarla sürdü, ekin biçti. Ürününü pazarladı. Çevresine örnek oldu.

ÇAYDAÇIRA/KARAKOÇAN

NURSEL ŞENGEZER

Marmara Üniversitesi İletişim Mezunu, özel bir şirkette finans müdürü, yüksek lisans mastır yapmış, İngiltere'de dil eğitimi almış Kadriye Gündoğdu, Baba toprağı memleketi Elazığ'ın Karakoçan ilçesi Karaçan Köyünde çiftçilik yaparak çevre köylerde örnek oldu.

Çalışmak, üretmek kariyerinize engel değil, sizi daha da başarıya götürür diyen Kadriye Gündoğdu, "Ben, Elâzığ Karakoçan Karaçan Köyündenim, Asıl İstanbul doğma büyümeyim, ancak köye olan sevdam özellikle Karaçan'a olan sevdan hep vardı çocukluğumdan beri. Annem ile babam genç yaşta İstanbul'a taşınmışlar, Altı çocukları var. Ben ailenin en küçük kızıyım, her ikisi de aslında baktığınızda bu coğrafyanın imkânları içinde eğitim alabilmiş insanlar. Ona rağmen altı çocuklarını İstanbul gibi bir yerde üniversite mezunu yapabilmişler." dedi.

Köy hayatına başlangıcını anlatan Gündoğdu, "Ben Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunuyum, İşletme mastırım var Beykent Üniversitesinde, aynı zamanda yabancı dil olarak iyi bir İngilizcem var, yaklaşık bir süre İngiltere'de yaşadım dil eğitimi için ve sonrasında da Türkiye'ye dönüp iş hayatına başladım. İlk olarak bankacı olarak başladım, daha sonra finans alanında devam ettim, şu anda uluslararası bir firmanın finans müdürüyüm. 12 yıldır finans müdürü olarak çalışıyorum. 2020 yılında pandemi ile beraber çalıştığım şirket evden çalışma home ofise geçince şirket, tekrardan köye gelme fırsatına eriştim. Bundan önce ara ara köye geliyordum, tabii küçük tatiller 5 gün, 10 gün şeklinde ama köy ile bağımı hiçbir zaman koparmadım. İstanbul'da doğup büyümeme rağmen ve İstanbul'da eğitim almama rağmen. 2020'de pandemi ile beraber köye gelince, bütün tarlaların boş olduğunu görünce, bu çok acı bir gerçekti, ben acaba ne yapabilirim diye düşündüm. Elâzığ İl Tarım Müdürlüğünü aradım, İl tarımdan Nevzat Doğan ile tanıştım. Kendisi endemik bitkiler üzerine çalışıyordu. Yani bizim hani

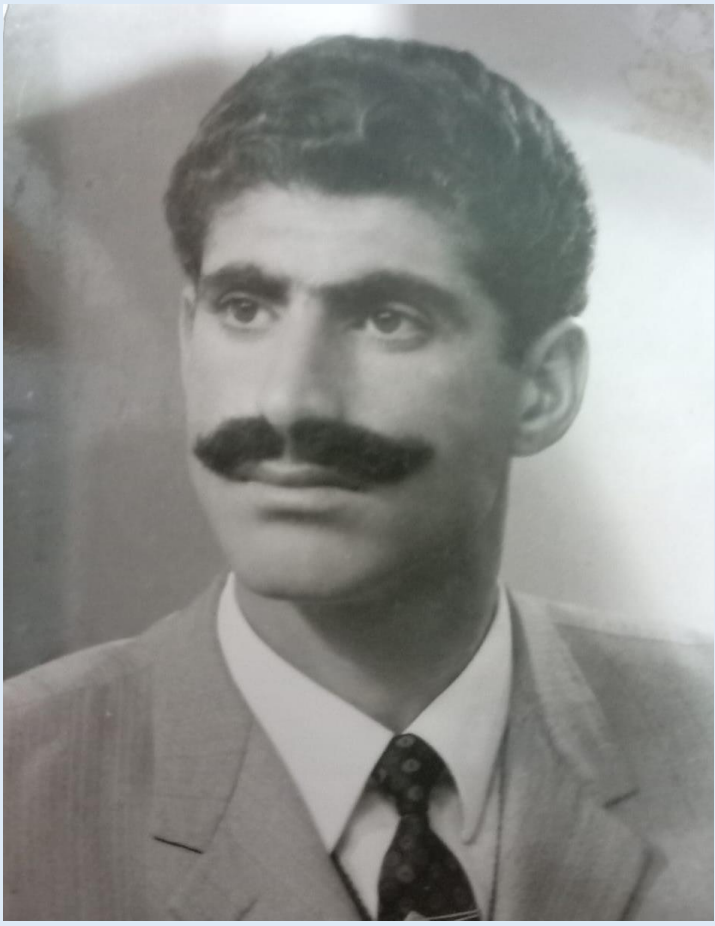
doğada az bulunur dediğimiz ender olan, bir yandan da aslında çok kıymetli olan bitkiler bunlar.” dedi.

Bu endemik bitkilerin Coğrafyamızda da var olmasının çok büyük bir şans olduğunu dile getiren Gündoğdu, “Bunların başında Salep var, bunun dışında bizim keşfetmediğimiz yine doğada olduğunu bildiğimiz endemik türde bitkiler de var. Kendisi ile görüşmelerimizde bir safran denemesi yapmak istedik. Daha doğrusu ben istedim. Safran bitkisi hepimizin bildiği üzere çok kıymetli bir bitki. Safran ile ilgili küçük bir bahçede bir deneme çalışması yaptık. Güzel sonuçlar aldık safran bu coğrafya da Karakoçan’da Karaçan köyünde de yetişiyor açıkçası. Safran ile ilgili şöyle bir şey var birazcık daha hasat döneminde yağmurların gelmesine denk geldiği için kalitede birtakım sıkıntılar yaratabiliyor. Safran ektikten sonra ne yapalım diye düşünürken değişik bir ürüne girdim ve sarımsak üretmeye karar verdim. Dededen kalma en son 94-95 yıllarında arpa ekilmiş bir tarlamızı birazda bir cesaretle kaldırdık (toprağı sürdük). Tarlamız ekime hazırladık. Türkiye’nin en meşhur Taşköprü sarımsağını Taşköprü ilçe Tarım müdürlüğünün desteği ile de getirdik. Sarımsakları ektik, gerçekten bu coğrafyada Karaçan köyünde sarımsak eken kadın çiftçi oldum. İlk olduğu için çevreninde tuhafına gitti, çevrede biraz da Sarımsak eken kız imajımda oldu.” dedi.

Çok güzel ürün aldıklarını ifade eden Kadriye Gündoğdu, “Öyle ki bir baş sarımsağımız 700 gram geliyordu. Aroma olarak çok güzeldi, aynı zamanda raf ömrü çok uzundu, benim sattığım insanlar bana hep ‘Bir sene boyunca bir kere bile filizlenmediler. Diğer yerlerden aldıklarımız filizleniyor.’ dediler. Bu arada satış talebini de kendim yarattım.” dedi.

Ramazan Ayı ile özdeşleşen isim:

JET MAHMUT

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Ramazan Ayı denilince akla gelen değerlerden biri de "Jet Mahmut" olarak da bilinen Tahtalı Camii İmamı Ahmet (Mahmut) Demirbağ'dır.

Tahtalı Camii'nin lakabıyla meşhur İmamı "Jet Mahmut" ise, özellikle çocukların ve gençlerin ayak uydurabildiği hızıyla, orta yaşlıların bile azınlıkta kaldığı cemaatiyle, hem kısa sürede teravih kıldırmakta, hem de tıklım tıklım olan caminin doluluk oranıyla bir efsaneydi.

1943 yılında Elazığ Merkez Kelmahmut Köyü'nde doğan İmam Mahmut Demirbağ'ın asıl adı Ahmet'tir. Erken yaşta vefat eden ağabeyinin ismi olan Mahmut olarak çağrılıyor.

Mahmut Hoca ilk olarak Kışla Camii'nde görev aldı. Kışla Camii'nin 1960'lardaki hocası Helezürlü Hafız Ahmet Bedri (Özer) Efendi idi. Caminin müezzini de damadı Hafız Mahmut Hoca idi. 1980'li yıllarda Tahtalı (Rızâiye) Camii'ne imam olarak giden, teravihleri çok hızlı kıldırdığı için cemaatin kendisine "Jet Mahmut" adını taktıkları Mahmut Demirağ Hoca...

Mahmut Demirbağ yaklaşık 25 yıl Tahtalı Camii'de imamlık yaptı. 2 erkek 1 kız çocuğu sahibi olan Mahmut Demirbağ, Elazığ'ın hafızlarından biridir.

KADIN SİYASET ve DEMOKRASİ

Anadolu coğrafyasının tarihine baktığımızda kurulmuş medeniyetlerin tarihin de kadının önemli bir yere sahip olduğunu görmekteyiz. Özellikle Anadolu İslam medeniyetleri öncesinde ki kadın sosyal, siyasal ve ekonomik yaşamda da büyük sorumluluklar üstlenmiştir. Tarihi yaşam süreçlerinde kadına yer veren medeniyetlerin kurduğu devletler daha uzun ömürlü ve daha adaletli bir yaşam varlığına sahip olmuşlardır. İslam medeniyetlerin bu coğrafya da özellikle kent merkezlerinden uzakta yaşanmaya zorlanmış olan Türkmen boylarında kadın erkek ayrımı diye bir düşünce var olmamış. Bu nedenle çağdaş yaşamın içinde yer alan kadın sorumluluklarının bilinci içinde hareket ederek aile, sosyal yaşam ve ekonomik yaşama katkılarda öncü görevler üstlenerek daha çağdaş ve daha medeni bir bakış açısına sahip evlatlar yetiştirmiştir.

HÜSEYİN ALDOĞAN

İslami idari merkezi otoritelerde kadına ikinci planda yer verildiğini görmekteyiz. Osmanlıdan Cumhuriyete geçişle birlikte kadın açısından zincirlerin kırıldığı bir başlangıç yaşanmaya başlandı; II. Meşrutiyetle kadının Osmanlı toplumunda var olduğu algısından hareketle yapılan başlangıç. Cumhuriyette "Siyasal ve toplumsal alandan soyutlanan kadının ülkesini yönetecek nesiller yetiştirmesi beklenemez düşüncesinin hâkimiyeti" (1) Cumhuriyetimizin kurucusu Büyük Atatürk'ün **"Bir TOPLUM, bir MİLLET ERKEK ve KADIN denilen iki cins insandan meydana gelir.**"

Mümkün müdür ki, bir toplumun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça, diğer kısmı göklere yükselebilsin! Bir toplum, cinslerden yalnız birinin yüzyılımızın gerektirdiklerini elde etmesiyle yetinirse, o toplum yarı yarıya zayıflamış olur. Bizim toplumumuzun uğradığı başarısızlıkların sebebi, kadınlarımıza karşı **İHMAL** ve **KUSUR** dur. Dünyada hiç bir milletin kadını ***"Ben ANADOLU KADIN'ının dan fazla çalıştım. Milletimi kurtuluşa ve zafere götürmekte ANADOLU KADINI kadar emek verdim,"*** diyemez. Realitesin de ki bakışla bir kez daha kadının çağdaş ve medeni toplumlar için önemini ortay kaymaktadır. Cumhuriyetin kuruluşun ile birlikte kadın haklarında ki arayışlar beraberi de batılaşma çabalarındaki sorunlarında aşılmasına ışık tutmuştur. Özellikle **"1926 tarihli Medeni kanun ile kadına milletvekili seçme ve seçilme hakkı tanıyan 1934 yasası, devlet eli ile batılaşma projesinde önemli işlevler görüyorlardı"** (2)

Bu başlangıcın devamını seksenlerin Türkiye'sine gelişinde ki akış içinde değerlendirmelere tabi tuttuğumuzda karşımıza çıkan tablo zaman zaman farklı farklı iniş ve çıkışların yaşandığı bir Cumhuriyet sürecini yaşandığını görmekteyiz. Şerif Mardin **"Cumhuriyet Türkiye'si kişilerin kendilerini eğitip sosyo-ekonomik statülerini yükseltebilecekleri bir 'fırsat alanı' oluşturmuştur."** diyor. (3) Bu sürecin gelişimi özellikle kentleşme hayatının hızlı göç ile oluşturduğu yeni yaşam biçimleri kadınında yeni haklar elde etmesindeki iradesini ortay koymada etken olduğunu söylemek pekte yanlış olmayacaktır. Kırsal kesim kadın hakları ile kentsel yaşamın kadın hakları en belirgin çizgileriyle bir birinden ayrılmaya başlamıştır. Bu kentsel yaşam birikimleri kadın haklarının elde ediliş bakımından küçümsenemezdi.

Lakın seksen ihtilali ile başlayan sürecin yaratığı gelişmeler ve siyasal değişmeler kadınların hakların da ki kayıplar yaşamasında beraberinde getirdi.

Sanatsal ve mesleki ile Sivil Toplum Kuruluşları biçimindeki örgütlenmelerle doğan oluşumlar kadın haklarını bazı hak taleplerini ifade etmek veya mevcut olanları kaybetmemek gibi çabaların sergilenmesi ile devam ettiyse de bugünün **"DEMOKRASİYEYİ MONARŞİYESİN'de (H. Aldoğan'ın Tez İfadesiyle) bu hakların hangi seyirde olduğunu hep birlikte yaşamaktayız.''**

31 Mart 1909 ile 2 Temmuz 1993 tarihileri Cumhuriyetin iki önemli kırılma noktası olarak varlıklarına devam etmektedirler. Bu noktalar arasında kimin ne yaptığını hangi kesimin kimden yana ve nasıl tavır aldığını unutmamalıyız. Bu anımsama, bundan sonrada herkesin safını ve tavrını doğru tahmin edebilmemiz için de gereklidir. (4)
Tüm bunlara rağmen yeniden siyasal yapılanma anlayış ile değişimsel bir bakış sergilemeye çalışan siyasal partiler de "kadın kota" sembolize göz boyamacılığının sayısal büyümeler olarak yansıdığını görmekteyiz. Gerek sağ ve gerekse sol siyasal partilerde bu mevcudiyet tüzüklerin de yar almış bulunmaktadır. Lakin bunu kadınlara parti içi demokrasilerinde ne kadar yer vermektedir sorusunu da beraberinde yansıtmaktadır. Evet, gerek Merkez Yönetim Kurullarında gerekse parti meclislerinde kadınların zaman zaman siyasi arenaya renk kattıklarını görmekteyiz. Lakin gelecek için ne kadar kalıcı olacağı da meçhul. **"Çünkü bugün demokrasi insan hakları ve sosyal eşitlik açısından ileri gitmiş ülkelerde bile siyasal yaşamda ve genel olarak karar verme sürecinde kadınların eşit temsili söz konusu değildir."** (5) Bunu zamanın akışa belirleyecektir. Bu siyasal bakışı ve mevcudiyetin psikolojik olarak kadında yeni bir yaklaşım ve siyasal cesaretlenmeyi kamçıladığı gerçeğini de kabullenmek daha doğru olacaktır. Burada ki en büyük etken ise günümüzde eğitimli kadın sayısındaki artışın tüm engellemelere rağmen haklar konusunda Anadolu medeniyetler geleneğinin yaşayan kalıcılığı olarak varlığını, devam ettirmek istediğinin iradesi olarak yansımaktadır.
Yetmişli yıllarda kaleme aldığı (6) eserinde Necatı Cumalı **"Ucuz kültür. kültür düşüklüğünde ki çöküş, yaygın bir hastalık gibi sarar tolumu. Kitapla başlar her şey. İyi kitapların satışları azaldıkça, tiyatro, ayakta durabilmek için, edebiyata, sanata yabancı, Boğaz'ın sularına karşı rakı içmekten, mideye dolmasından, ciddi şeyler okumaktan daha çok hoşlanan kimselere açmak zorunda kalırlar perdelerini. Kitapçılar, bu türlü kimselere seslenen hafif kitaplar seçerler. Böyle böyle kitaplar sudanlaşır, oyunlar sudanlaşır, sinemalar, televizyon programları sudanlaşır, genel bir yayvanlıkla karşılaşırsınız ne yana baksanız. Basında alacalı bulacalı gazetelerin çoğalması, ağırbaşlı yazıların yerini gün günden artan çıplak kadın fotoğraflarının alması, bir takım çocuksu konuşmalarla gelişen fotoromanların gördüğü ucuzluğa sapma, hep bu kültür düşüklüğüne ayak uydurmak zorunda kalmanın sonuçlarıdır."** diyor. Aslında Cumhuriyetin başlangıcından yetmişli yıllara kadar ki birikimin geleceğe nasıl intikal edeceğini tüm çıplaklığıyla yazarken bugünlerin ne kadar kayıplar yaşayacağını da ifade etmiş oluyor bu satırlar.
Bu ucuz kültür bugünkü siyasetinde bu yapısıyla oluşmasının ana nedenleri arasında ilk sırayı almaktadır. Aslında eğitimsiz bırakılan ve toplumun bütün katmanlarında kendisine yer bulamayan kadın içinde en büyük ayıp olmuştur. Bu anaların yeni nesillere bırakacağı mirasta aynı oranda üzücü olacaktır. Çünkü **"kızlarını eğitmeyen milletler geleceklerini karanlığa gömmeye mahkûmdurlar"** diyen Mısırlı Firavunun yaşadığı binlerce yıl geride kalmasına rağmen bugünde ifadesinde ki gerçek varlığını sürdürmeye devam ettirmektedir.
Şeritlediğimiz tarihi akışın ekrandaki gösterimi bugün seyircinin istediğini yansıtıyor mu? Bu seyircinin özellikle siyasal aydınlanmasına baktığımızda ışıklar aydınlığa yetecek mi?
Yetmişli yıllardan başlayıp bugüne geldiğimizde siyasetçi ve akademiysen kimliğe sahip kadınlarımızın siyasette yer almaları sevindirici, lakin yeterli dersek yanılmış oluruz. Çünkü üst yapılarla birlikte siyası partilerin en büyük güçleri en küçük olan mahalleler ve onların oluşturduğu ilçelerden oluşan il seçmen sayılarıdır. Bununda en büyük renkleri bu alt kadrolardaki örgüt kollarının ilk sırasını teşkil eden görünmez güç olan kadınlardır. Sağ partilerin seçim ve eğitim çalışmalarında kadınların katılımı nerdeyse erkek katılımcılara eşit bir oranı yansıtmaktadır. Sol partiler için söylemek yanıltıcı olacaktır.
Siyasi kadrolar seçilmesi gereken kadın kollarının başkan ve yönetim kurulu üyelerini yeterlilik ve gönüllülük siyasi bakışı ile değerlendirmek en doğru bakış olacaktır. Siyasetin

güven ve başarılarını kalıcı kılmak istiyorsanız doğru yaklaşımlar sergileyip geleceğin hedeflerini planlamanız gerekir. Güncel kısır çekişmeli siyası yanlışlara devem eden yönetim anlayışları ve yaklaşımları siyasete değil mensup oldukları partiye kendilerine dahi hiçbir gelecek hazırlayamazlar. Rasyonel ilkeli ve siyasi etik değerlere uygun sorumluluk eylemleriyle siyaset daima taraf toplar ve yönetimlerin hedeflerini gerçekleştirmede yalnız bırakmaz. Unutulmamalıdır ki yeni değişim sloganı ile yeniden güçlenmeyi hedefleyen CHP de kadın ve kadın kolları önemli bir unsur olarak yerini korumaya devam etmelidir. Bu konuda her partili kadına da büyük sorumluluklar düşmektedir. Yönetimlerde bu sorumluluğun siyasi yaşamda istenilen bir hizmetle devam etmesi için sorumluluklarını unutmamalıdırlar. Bu konuda yöneticileri ve siyasileri bu çabalara destek vermeleri konusunda göreve davet ediyoruz. Yanlışlarınız sizleri bitirirken mensubu veya temsilcisi olduğunuz siyası bütünlüğe de zarar verecektir unutmamanız gerekir. Saygılar

Kaynaklar:

(1) (Atatürk ve Türk Kadını-07 MART 2011- G.Ü. Konferans)
(2) Türkiye de Kadın Olgusu Nejla Arat-1992- 1980 Türkiye'sin de Kadın Hareketi s.28.
(3) Şerif Mardin ''Fısat Alanı'' 1980 s.28
(4) Türkiye'de Şeriatın Kısa Tarihi- Halil Nebiler-Toplumsal Barış Yayınları İkinci Baskı 2006/İstanbul
(5) Kadın Siyaset ve Kota – Doç. Dr. Merem Koray
(6) Necati Cumalı'nin Çağdaş / 1997 İstanbul /3. Baskı SENİN İÇİN EY DEMOKRASİ s.107-108

Elazığ EMITT 2024 Fuarı'ndaydı

ÇAYDAÇIRA/İSTANBUL

Elazığ'ın zengin tarihi, kültürel mirası, doğal güzellikleri ve yöresel değerleri, dünyanın en büyük turizm fuarlarından biri olan Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT) kapsamında tanıtıldı.

Elazığ Valiliği önderliğinde, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve sektör temsilcilerinin işbirliğiyle fuarda tanıtım standı kuruldu. 6 Şubat 2024 tarihinde İstanbul TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi'nde başlayan EMITT, 9 Şubat'ta sona erdi.

Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı EMITT, dünyanın en büyük beş turizm fuarından biri. Etkinlik her yıl 40.000'e yakın sektör profesyonelini ve dünyanın dört bir yanındaki tatil yerlerinin ve seyahat şirketlerinin sunduğu yeni ve heyecan verici seyahat fırsatlarından faydalanmak isteyen turisti ağırlıyor.

Fuar hakkında bilgi veren Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürü Ahmet Demirdağ, "Dünyanın en büyük fuarlarından biri olan Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı'nda Elazığ'ı dünyaya

tanıtıyoruz. Fuarda ilimizin tarihi, kültürel ve doğal zenginliklerini dünyanın dört bir yanından gelen ziyaretçilere sunuyoruz.” dedi. Bulunduğu bölgede lider olan ve dünyanın en büyük beş turizm fuarı arasında yer alan Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı EMITT, son 26 yıldır sektöre yeni iş ve iş birliği olanakları sunan bir turizm zirvesi konumunda yer alıyor. Fuar, her yıl bölgedeki katılımcı ve ziyaretçi sayısını arttırarak sektörün büyümesine katkıda bulunuyor. ICA Group, TUROFED ve TTYD iş birliğiyle düzenlenen EMITT, kapılarını ziyaretçilerine 2024 yılında 27. kez açıldı. Fuar, Kültür ve Turizm Bakanlığı, TOBB, Türk Hava Yolları ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından destekleniyor.

Katılımcıların profesyonel yerli ve uluslararası ziyaretçilerle tanışmalarını sağlayan EMITT, sektöre yeni iş ve iş birliği olanakları sunan bir iş platformu. Fuara ülke pavilyonları, tatil yerleri, yaz ve kış turizmi ve outdoor turizmi destinasyonları, sağlık turizmi, gastronomi turizmi, oteller ve turist merkezleri, tur operatörleri ve acenteler katılıyor.

KARANLIKTAKİ BEYAZ KUŞLAR

Zamanenin olanca hışır tavrının ve nankör sabırsızlığının üstümüze boca edildiğini gördükçe; gürelmiş bir meşe dalının altına kaçar gibi bu endamlı hikâyecilerin müşfik gölgesine sığınıyorum. Oralarda benimle tatlı sohbetlere bağdaş kuran hâtıraları yâd ediyorum.
Ne yapsaydım?
İnsanlar kıyıcı olunca kitaplara kaçtım diyen düşünüre gel de hak verme…
Nobel ödüllü Elias Canetti; ölmeden kısa bir süre önce, yıllarca tuttuğu notlardan, hâtıralardan ve alıntılardan süze süze Sinek Azabı adında bir kitap yayınlamıştı. Ben de aynı tarzı denedim ve 2022 yılında Ötüken Neşriyat'tan "Yaşamak Geçti Başımdan" kitabını çıkardım.
Canetti, çağımızın önemli bir düşünürü. Bilge adam. Zihninde beliren kıvılcımları sözün gücüne katarak âdeta kelimelerle dans ediyor. İnsan durup ona imreniyor.

ŞERİF AYDEMİR

Diyor ki: "Her kelimenin şiddetle etkilediği bir kurbanı vardır; bazen düşünüyorum da, galiba bütün kelimelerin kurbanıyım ben. Sadece kâğıda aktarabildiklerimden yakamı kurtarabiliyor ve ancak öyle sakinleşiyorum."
Bu ifadeleri okuduğumda Canetti ile kol kola yürüdüğümü hissetmiştim. Ne çok ortak sorumuz var diye düşünmüştüm. Hayatı anlamlandırabilmek için beki de bu okumalara ihtiyaç vardı. Aramızdaki olanca fiziki mesafeye rağmen yazdıklarıyla beni nasıl içten kucaklıyordu. Yok yok, Canetti ile akrabaydık. Birlikte nice şiirler solumuştuk. Aynı tenha yollardan geçmiş, aynı ince tozları yutmuştuk.
"Yaşlılar beni ta ilk gençlik çağımdan beri büyülemiştir. Çocukken peşlerinden koşar, onlara hayret eder, anlatacak çok şeyleri olanların eteklerinden tutup hiç bırakmamak isterdim. Bir şey anlatmaya üşenecek kadar tembel olanları görünce nutkum tutulurdu. Onlar, sahte yaşlılardı. Sadece yaşlı kılığına girmiş gibiydiler."
Ne tuhaf. Nerede, hangi esrik anlarda tanışmıştık Canetti ile? Benim bütün hayatım bu bir paragraf yazıdan ibaretti sanki.
Yakın zamanda Sakarya'nın bir köyüne gittim. Köyün girişinde yaşlı bir adam neyine lazımsa taze soyulmuş bir demet çubuğu kucaklamış kös kös oturuyor. Soluk benzini benden uzak tutmaya çalıştı bir zaman. Kovadaki balık gibi… Gözlerinin feri sönmüş, direnci kırılmış, ölümü kabullenince acısı bile durulmuş. Hırıltılı nefesi kesildi kesilecek, anlaşılmaz mırıltılar dökülüyor dudaklarından. İster istemez Ömer Ertur dostumuzun 'İhtiyar Horozun Son Ötüşü' adlı kitabı aklıma düştü.
Öyle sandım. Dış görünüşe hep aldanırım zaten. Ayaklarının ucuna kadar yanaştım.
-Hacı! dedim, bin at bir pula, getireyim mi?
Kıkır kıkır güldü. Eski toprak, anlamakta gecikmedi:
-İstemem, dedi kısık sesiyle. Bana öyle bir şey sat ki, önden göndereyim.
-Nasıl yani?
-Kutlu davete uyup huzura vardığımda önden gönderdiğim kapıda karşılasın beni.
Kendimi bir kuytuya zor attım. Korktum. Canetti'nin tarif ettiği "sahte yaşlılar" a benzemiyordu. Bunlardan birini de yıllar önce Bolayır'da Namık Kemâl'in kabri başında görmüştüm. Seksenlik adam, içinin soğumadığından, can ateşinin sürekli harladığından söz etmişti. Hiç tekin değil bunlar. Hayatı umursuyorlar… "Yaşamaya yaşıyor ama hikâyesi bitmiş"' insanlardan olmak istemiyorlar.
Ömer Hayyam bir rübâisinde, kendisinden önce ölen dostlarına hayıflanıyordu:
" Yan yana oturmuştuk,
Hayat sofrasına.
Benden birkaç kadeh önce,
Sızıp gittiler."
Hayyam, beni de eski bir dostuma doğru yolculuğa çıkardı. Yeniden hayırla anmama vesile oldu.
Devam edecek…

Elazığ kültürünü halk oyunları ile öğreniyorlar

ÇAYDAÇIRA/İSTANBUL

İstanbul Kartal İlçesi Cevizli Mahallesi'nde bulunan Elazığ Kültür Ve Yardımlaşma Derneği bünyesinde "Gençler ve Çocuklara Halk Oyunları Sevdirme ve Tanıtma" kapsamında halk oyunları kursu açıldı. Halk Oyunları Eğitmeni Semih Demir tarafından dernek binasında başlatılan kurslar ücretsiz olarak veriliyor.

Başkan Ömer İçmeli ve yönetimiyle, yaptıkları projelerle ve faaliyetlerle dikkatleri üzerine çeken Elazığ Kültür Ve Yardımlaşma Derneği, önemli bir projeye imza atıyor. Elazığlı Halk Oyunları Eğitmenlerinden Semih Demir, öncülüğünde "Gençler ve Çocuklara Halk Oyunları Sevdirme ve Tanıtma" kapsamında halk oyunları kursu açıldı. Haftanın belirli günleri ücretsiz verilen halk kurslarına öğrenciler yoğun ilgi gösterdi. Dernek binasında düzenlenen kurslara katılan çocuklara Elazığ yöresi oyunları öğretildiğini belirten Semih Demir, Halk oyunlarının çocuklara disiplin açısından çok olumlu etkisinin olduğuna dikkat çekti.

Demir, "Öğrencilerin sosyal ve kişisel gelişimin olumlu yönde etkileyecek sosyal ortamlarda bulunup koşulların hazırlanması çerçevesinde gerekmektedir. Halk oyunları eğitimini alan öğrenci daha zarif, sağlam, sağlıklı bir vücuda sahip olur. Eksersizler sayesinde kazanılan esneklik, sağlamlık, zarafetin yanı sıra çocuğun sosyalleşmesini sağlar ve kendine güvenini artırır. Müzik ve dans sayesinde kendini ifade edebilme yeteneği kazanan çocuk çevresi ile daha iyi iletişim kurar. Birlikte ve tek başına oynanan oyun, kişiye güzel ve yararlı bir iş yapmanın gurur ve güvenini vererek kişiliği olumlu yönde etkilenmektedir. Halk oyunları kurslarında yöremizde çok sevilen oyunlar öğretilmektedir. Bu çalışmalar sayesinde öğrencilerimiz kültürümüzün çok önemli bir parçası olan halk oyunlarını unutmayacak ve gelecek nesillere aktarılmış olacaktır" dedi.

Bademler çiçek açtığında

Harput'un kışı badem çiçeğinde derdi annem… Ne demekti anlamazdım. Çiçek bahar demekti oysa bahar dediğimizde kıştan bir parça değil miydi? Yalancı Bahar mıydı? Yoksa. Harput'un etekleri mavimsi beyaza döndüğünde bademler gözlerini dünyaya kaçıncı kez açmıştı kim bilir? O kokuyu içine çekmek için Harput'un yokuşundan yukarı çıkarlarmış. Nergis, karakaş, nevruz, kardelen, çiğdem... Karların arasından çıkmak için gün sayıyorlardı sanki. Ne çabuk haber almışlardı baharı... Bilirler baharlar çabuk geçecek.

OYA ORHAN

Baharı müjdeleyen kuşları da unutmayalım. Buzluk mağarasının üzerinden aşağı doğru inen karakuş, Anguzu'nun tepesinden inen huthut (ibobob). İsak, gıragıra kuşu, çırık kuşu bunlar annemin çocukken masal diye anlattığı kendi çocukluğunun kuşlarıydı... Zorlu yaşamı bize masal olurdu. Katırlarla yukarı şehirden yeni şehre inişlerini katırı hana çekip bir iki gece kalıp tekrar zorlu bir yolculukla yukarı şehrin köyüne dönüşlerini. Mercimekle cevizi, Ayva ile kumaşı değiş tokuş edip, iri köfte, kadayıf yiyip yola koyulurlarmış. Komşusu bağ bahçe satarken **"bastuğu yap göle at"** deyip övermiş. Dutluk meşelik satın alınırmış. Evlerin kaç odası varmı diye sormazlarmış. Evlerin üstü dam yıldızları izleyip uyumak, bir derin nefes alıp güneşe doğru uyanmaktı, cırlayan su sesi, meşelikte hut hut kuşuydu çalar saat değildi sizi uyandıran. El dokuma cicime ayaklarınızı basarak toprak evin damından aşağı inip. Sac ekmeğin üzerine koyulan kaymak yanında pekmez ceviz ekmek ya da. Şimdi ise aç karnına ilaçlar.

Harput'un kışı badem çiçeğinde... Yokuşları, düzlükleri, çeşmeleri, çarşıları... Bir yudum su içip yarı çavuş çeşmesinden, ejderha taşından süzülüp kırk kuyudan geçip köy yolunun patikasına iz sürdüğünde... Katır ya da eşek yorulmasın diye yayan inerlermiş köylerine. Anguzu babaya selam vermeden geçmezlermiş, ara ara yağmış kardan kalıntılar varsa

karlama yapmak için alırlarmış bilir misiniz karlama nedir? Karın üzerine pekmez dökülüp yapılan tatlı.
Baharın müjdecisi kar diş diş oldu mu? Hava ısınıyor demekti. Buzluk mağarasından geçerken her seferinde sanki yeni duymuş gibi efsanesi anlatılırmış. **"Buzluk mağarasına düşen bir gelinin kınalı parmağı Fırat Nehrinden çıkmış."** Efsane değildi onlar için yaşanmışlıktı. Heybesinde ayva kokusu ve nice efsaneler. Eve varıp çöküp sofraya tahta

kaşıkla içtiği çorba ve üzerine yiyeceği kıştan kalma dutununu, derin bir uykuya dalacaktı. Şimdi psikologların bile çözüm bulamadığı derin uyku verici ilaçlardan daha keskin bir uyku... Sabah uyandığında tabi bizim bildiğimiz sabah değil kör karanlıktan sabaha güneşle uyanmaktan bahsediyorum. Belki ayda yılda bir yedikleri çarşı ekmeğini çorbasına doğradığında bir iç huzurla güne başlıyordu. Tek derdi tut dibi düzeltmek damı loğlamak koyunları sağmaktı. Buzdolabı yoktu yemeği akan suyun önüne koyup soğuturlardı, deterjan yoktu külle yıkanırdı bulaşık... Bahar vakitleri gözü seğirdiğinde **"hayırsan at, şersen yat."** Ağacın dalına karga konunca **"haber gelecek."** diyen nenem... Yıldızlar bugün çok hayır olsun deyip duasını okuyan anam, gökyüzüne bakıp namaz vakitlerini bilen dedem. Yine baharlar gelecek akıp giden zamanın içinde biz şehirlerdeki binalarda güneşin doğuşunu kaçırıp uyandığımızdan beri baharın geldiğini de kaçırıyoruz belki. Gözleriniz badem çiçeğinde olsun birer inci tanesi gibi dizilecekler Harput'un eteklerine.

Bademler çiçek açtığında

Ya nevruzlar çiçek açtığında gel ey sevgili
Ya bademler çiçek açtığında...
Bahar kuşları, haberini getirdi gelecekmişsin.
Memleketime çifte baharın ilki gelecek
İkinci baharlara daha çok var.
Son baharları aklımıza getirmeden
Hava ısındı
Hadi seslen çırık kuşu, gökyüzüne baharı getir...
Ne soğuk şubatları geçirdik.
Karakuş, haber sal çiğdemlere.
Hut Hut kuşu baharı görmeye gel...
Memleketime bahar gelmiş...
Güzel gözlerinden öptüğüm bahar kuşlarım
Başka baharlara da gelin ben olmasam da.
Bir veda değil... Bu bahar benim olsun.
Diğer baharlar sizin...

Gurbette bir Harput Müziği sevdalısı:

Hamza Bulut...

Merhum Paşa Demirbağ'dan feyz alan Hamza Bulut, İstanbul'da Harput Müziğini başarıyla temsil ediyor.

Yücel ÇAKMAK
ÇAYDAÇIRA/İSTANBUL

Nota bilgisi olmadan ustalarını dinleyerek türkü ezberleyen Hamza Bulut, söylediği Harput Türküleriyle İstanbul'da yıllardır sahne alıyor. 1952 yılında Elazığ Bestek Köyü'nde doğan Hamza Bulut, 2010 yılından beri İstanbul'da yaşıyor. İstanbul'da müzikhollerde ve Elazığ Gecelerinde sahne alan Hamza Bulut, "Köyde İlkokulu bitirdikten sonra çiftçilik yapıyordum. Bu arada arkadaşlar arasında ve köy düğünlerinden sesim güzel olduğundan türküler söylüyordum. Nota bilgim yoktu. Radyo ve plak dinleyerek, türküleri ezberledim. Allah'ta bana böyle bir yetenek vermiş. Yeter ki bir kez dinleyeyim. Hemen ezberliyorum." dedi.

Askerlik için ilk kez gurbete çıktığını belirten Hamza Bulut, "Trenle önce Malatya'ya gittim. Oradan aktarmayla Ankara'ya sonra Burdur'a gittim. 20 ay askerlik yaptım. Asker dönüşü köyden ayrılarak Elazığ'ın Sanayi Mahallesi'ne yerleştik. Burada bir süre kaldıktan sonra 1981'de Adıyaman'da çalışmaya gittim. 1985'de yeniden Elazığ'a dönüp, Çimento Fabrikası'nda işe girdim." dedi.

Zaman zaman arkadaşlar arasında türküler söylediğini ifade eden Hamza Bulut, bazı günlerde bir işyerinde Merhum Paşa Demirbağ'dan 10 yıl boyunca Harput Türkülerini ve söyleyiş şekillerini öğrendiğini belirtiyor. 1994 yılında Merhum Bünyamin Eroğlu'nun yerel televizyon kanallarında hazırladığı programlara katılan Hamza Bulut, 2004 yılında Yalçın Plak'ta "Harput'tan Nağmeler" adında ilk ve tek kasetini yaptı.

2002 yılında emekli olan Hamza Bulut, Merhum Cümbüşçü Ali Kaya'nın oğluyla birlikte Elazığ dışında birçok programa katıldı. Bu programlardan biri de İstanbul'da yapıldı. İstanbul'da sahibi Elazığlı olan bir müzikholden sahneye çıkma teklifi alan Hamza Bulut, 2010 yılında İstanbul'a yerleşti. Sanat yaşamını daha da aktif hale getiren Hamza Bulut, İstanbul'da müzikhollerin yanı sıra Elazığ Etkinliklerinde ve de Kartal Cevizli'de bulunan Elazığ Kültür ve Yardımlaşma Derneği'nin hemşeri sohbet günlerinde sahne alıyor.

EDEBİYAT VE İNSAN

Bir insan bir hayat, bir hayat tamamıyla edebiyat…
Edebiyat o kadar kapsayıcı ki, hayatın bütün enstrümanlarını içinde taşır. İnlemek, acı çekmek, sevinmek, mutlu olmak, yorulmak, yeniden başlamak gibi…
Ne yaşıyorsak hepsi yeni oluşan bir kitabın satırları…
Öyle diyor Cemil Meriç; yıllarca aç kaldım. Koca şehrin yapayalnız ve aç kalmak. Köpeklerin bisküvilerle beslendiği bir şehirde köpeklerden bile şansızdım. Ama beni açlıktan çok yalnızlık fazla isyana sürükleyen yalnızlıktı.

BİLAL CİVELEK

Şu yalnızlık kelimesini kullananlara bazen şaşarım. İnsanın etrafı insanlarla dolu olabilir, aile kalabalık olabilir fakat bana göre insan yine de yalnızdır. Yalnızlık asla bitmez. Doğarken yalnız doğulur ölürken yalnız gidilir. Gerisi sadece teferruat. İnsanın yalnızlığına mehlem olan tek çare Allah'tır.
Bu gerçeği kabul ederiz ya da etmeyiz ama tek hakikat budur. Mezara konulduktan sonra dünya kadar tanıdığın dostun arkadaşın olsa ne yazar! Hangisi görebilirsin. Doğarken de öyledir. Doğar doğmaz bahtsız bedevi gibi ağlamaktan başka bir şey elinde gelmez. Acıkınca söyleyemezsin, susuz kaldığında su isteyemezsin, sancın varsa anlatamazsın. Konuşmaya başlayana kadar bütün derdini ağlama yoluyla iletmeye çalışırsın.
Bu yalnızlık değil midir?
İnsan kelimelerle, cümlelerle yaşar. Onların verdiği mesajlarla ihtiyacını giderir. Dilsiz bir insan kundaktaki bebekten tek farkı elini de kullanarak iletişime geçmesidir. İnsan konuştuklarıyla toplumda yerini yapar. Dilden dökülenler kaderini belirler. Söylemek kadar yazmak, yazmak kadar, okumak da gerekir. Biri eksikse insan da eksiktir.
Edebiyatın başka bir özelliği ise gözlerdedir. Bakışların konuştuğu anlamlardadır. Bir bakışla şair yüz şiir yazmış derler.
Gerçekten de öyledir.
Bir bakış insana kitaplar yazdırır, bir bakış iyi bir roman bile olabilir.
Şunu demek istiyorum edebiyat yalnız dilde değil aynı zamanda gözümüzdedir. Onunla edebiyat yaparız.
İnsan varlığını Allaha borçlu fakat verilen ömrü yaşamayı edebiyatla yapar. İyi yaşamak istersen iyi şeyler yapmalısın, iyi şeyler düşünmelisin, yüreklerde iyi bir iz bırakmalısın. Yoksa hayatı bir tefeci gibi geçirirsen cehennemi ta bu dünyadayken yaşamaya başlarsın. Her davranışın sana bumerang gibi geri döndüğüne göre hesabı buna göre yaparak yaşamak daha akıllıca değil mi?
Sızlanan insanlardan hoşlanmam. Sızlanan, şikâyet eden insanın bahtı hep karadır. Başka renk yoktur. Şikâyet yerine kaldığı yerden yola devam etmenin yeni şartlarını bulmak gerekir.
İşte edebiyat cesaret vermek, yola devam için vardır. Sana malzeme ve güç verir. Mızıldanma yerine hareket önerir. İnancını hatırlatır, kim olduğunu anımsatır, görevini tebliğ eder.
İnsanoğlunu mağaradan çıkaran da edebiyattı. Doğaya şekil verdiren, imar konusunda hâkimiyeti altına alan edebiyat değil miydi? Şayet ilk insan dağdan ovaya bakarken yeşil halı gibi ayaklarının önüne serilmiş tabiattan ilham almasaydı, başını kaldırım sadece geceleri ortaya çıkan yıldızları görmezlikten gelseydi, şiir yazabilir miydi?
Şiir yazmak demek hayatın özetini çıkarmak demektir. Ya şiir olmasaydı?
O zaman aşkta yarım kalırdı tamam olmazdı. Şiiri doğuran şairdir fakat ilham kaynağı gördükleri ve yaşadıklarıdır. Ayrıca hadi şairlik yapayım demekle de şair olunmaz. Şair olmak için okyanuslarda boğuşarak kurtulmak lazım.
Bütün renklerin anasının güneş olduğunu da bilmek gere. Öyle kolay değil şair olmak.
İnsan ve edebiyat bu kadar iç içe iki kardeş gibidir. Birlikte doğar mezara kadar birlikte yaşarlar. Mezarda herkes yoluna gider. Edebiyat hayatına girmek için yeni doğmuş bir çocuk arar. Mezardaki biz ise kopup dünyaya geldiğimiz okyanusa karışır gideriz.

Harput'tan Mastar'a bir aşk hikâyesi…

İshak Sunguroğlu'nun 1961 yılında yayımlanan Harput Yolları'nda kaleme aldığı, Etemoğulları ile Hüseyniklioğulları arasında yaşanan kız kaçırma olayının hikâyesinde yaşanan büyük aşk hikâyesi…

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

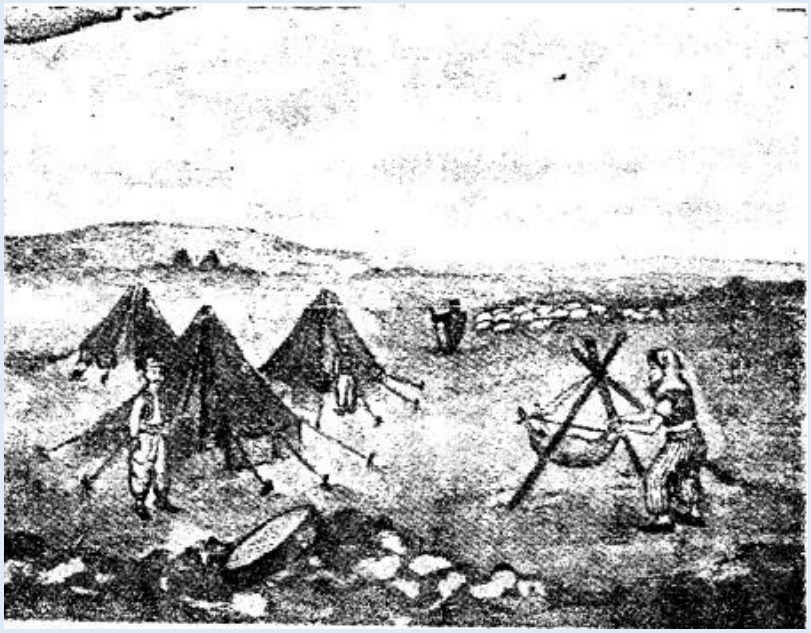

Harput'ta yaşanan bir aşk hikayesinde; genç bir kızın önce duyduğu bir sese ve sonra ise o sesin sahibine aşık olması İshak Sunguroğlu'nun kalemiyle anlatılıyor.
1961 Yılı'nda baskısı yapılan ve 29 yılda yazılan Harput Yolları'nın 3. Cildinde yer alan hikâyede Sunguroğlu, Harput Göllübağ'da yaşayan Etemoğulları'ndan İbrahim Efendi'nin sesinin güzelliğinden bahsederken, İbrahim efendi'nin yaşadığı aşk hikâyesini de kaleme alıyor.
Sunguroğlu, hikâyede yer alan kızın ismini vermezken, kızın Hüseynikoğulları'ndan olduğunu belirtiyor.
Kitabında "Harput'un Güzel Seslileri"nden bahseden İshak Sunguroğlu, diğer ses sanatkârları bölümünde Etemoğulları'ndan İbrahim Efendi'den bahsediyor.
Sunguroğlu'nun kaleme aldığı işte o aşk hikayesi bölümü:
"Etemoğullarından İbrahim Efendi Harput'ta Göllübağlar ne kadar meşhursa, bu bağlar arasında Etemoğullarıyle Hüseyniklioğulları'nın bahçeleri de o kadar meşhurdu.
Etemoğulları, Harput'un ileri gelen celeplerinden... Hem de ayrıca kasap dükkânları var. Bu aileden Şükrü ağanın iki oğlu, bir de kızı var. İşte biz burada seslerine dair bilgi vermek istediğimiz Şükrü ağanın büyük oğlu İbrahim Efendi İle kızı Ukuş bibi hakkındadır. İbrahim, genç ve yakışıklı olmakla beraber sesi de çok üstün ve güzel...
Aynı nahiyede Hüseyniklioğulları'nın bahçeleri ise on dakika ötede ve yolun sol tarafında... Bunlar da Harput'un zengin ve güngörmüş aileleri sırasında... Bu ailenin de güzel bir kızları var... Gençlik bu ya! İbrahim, bir gün bu kızı bahçelerinin sık ağaçlıkları arasında gezerken görmüş, sevmiş ve o günden itibaren de takibe başlamıştı. Akşamları kasabadan döndükten sonra çok defa bahçelerinin karşısındaki kayalığa çıkar, orada Hüseyniklioğulları'nın bahçelerine karşı. Bir kayanın üstüne oturur, elini kulağına atar, feryada başlar ve bu suretle aşkını ses dalgalarıyla bağ evlerinin ayvanında sallim ballim (Bu tabir de mahallidir) dolaşan sevgilisine duyurmağa çalışırdı ve duyururdu da...
İşte bu yanık ve güzel sesdir ki, kızı da aşkın ağma takmış ve sürüklemiştir. İkisi de bu aşk buhranının tesiri altında aylarca deliye dönmüşler... Kız bahçelerindeki sık ağaçlıklar arasından, İbrahim'in gölgesi geçer diye ayrılamıyor; İbrahim ise, ayvanda kızın dolaştığını bir kere daha görürüm merakıyla kayalıklardan inip de evine dönemiyor. Bu olay, gün geçtikçe Göllübağ sakinleri arasında duyuluyor... Her iki aile için de fena sonuçlar doğurabilir.
Bunu ilk defa haber alan Şükrü ağa, Hüseyniklioğlu'na müracaatla kızını oğluna istiyor.
Hüseyniklioğulları, zenginliklerine mağrur bir aile olduklarından:

- Biz kasaplara kız veremeyiz, diye red cevabı verince, Şükrü ağa, bir «lâhavle» çektikten sonra:
- Ağam! İş işten geçmiş, yangın bacayı sarmıştır, sonra pişman olmayasın, diyerek ayrılmış ise de bu haber, hem aileler arasında, hem de konu komşu nezdinde iyi tesir bırakmamış, aksine olarak âşıkları da cesaretlendirmişti.

Aradan günler, haftalar geçiyor... İş tavsamış gibi gözükürken İbrahim, bir gece zifiri karanlıklar içinde hiç kimsenin kolaylıkla göremeyeceği sık çeperler arasında kızı bulur, görüşür ve kaçmağa karar verince, İbrahim hemen kızı kollarının arasına alarak kendi bahçelerine getirir ve oradan da kendilerine koyun getiren çobanların katırlarına bindirerek kızı kaçırır.

O geceyi katırlar üzerinde yollarda geçiren sevdalılar, ertesi günü, kendilerini Masdar dağında çobanların siyah çadırlarının önünde bulunca, hemen kızın üzerindeki elbise ve ayaklarındaki ayakkabılar çıkarılmış ve çoban elbiseleri giydirilmiştir. İbrahim ise, o da kıyafetini değiştirerek elinde martini, çadırların etrafında uzaktan gözcü olmuştur.

Ertesi gün bu haber, Göllübağlara ve oradan da Harput'a yayılınca bütün Harput çalkalanmış, kıyametler kopmuş ve hükümete müracaatlar olmuş... Yakalanmaları için her tarafa zaptiye birlikleri gönderilmişti. Bunlardan bir birlik de Masdar'a çıkmış ve kızın bulunduğu çadırlar da aranmış ise de o sıra kız, çadırın önünde tulumla ayran yayıyor, İbrahim de bu kıyafetiyle dağlarda sürülerle koyun güdüyordu.

Netice itibariyle kız, bir daha babası evine dönmemiş ve İbrahim'le Siverek'e giderek orada evlenmişlerdi. Sonra İbrahim, askere çağrılmış... Askerde son derece liyakat gösterince az zamanda Bölükemini, Başçavuş, Zabit ve en sonra da Yüzbaşı olmuştu. İşte İbrahim'in sesi böyle genç bir aile kızını kendine çektiği gibi, çok defa da havuz başlarında şarkı, türkü ve gazel söylediği zamanlarda bülbüllerin biri sağ, diğerleri sol omuzuna konar kalkarlarmış.

Etemoğulları'ndan Ukuş Bibi. Bu hanım ise bir evvelki sütunda biyografisini çizdiğim İbrahim Efendi'nin kız kardeşidir, bunun sesi de kardeşinin sesi gibi güzel, aynı zamanda bir erkek sesi kadar da gür... Bazan bahçelerinde söylediği türkülerle birçok dinleyicilerini aldatır ve İbrahim yine dertli dertli söylüyor diye durur dinlerlermiş..."

NOT: Resimler Harput Yolları'ndan alınmıştır.

HARPUT'LU OLAMAZSIN

Dinle ey Oğul
Sakın unutma eyi dinle diyeceklerimi
Galasında çay cığara içmedikçe
Zemheride Dabakhana'da çimmedikçe
Gışın şehere yaya yenmedikçe
Sen Harputlu olmazsın

Bağa bahçeye kazma vurmadıkça
Dutundan bastığ orcik yapmadıkça
Buzluğu'ndan ayranına kar koymadıkça
Sen Harputlu olamazsın

İRFAN KARABULUT

Hacı Varlık'la halay çekmedikçe
Heykelde Simon'un menemeni yemedikçe
Fırıncı sadıktan pide almadıkça
Sen Harputlu olamazsın

Arap Baba'nın eski halini görmemişsen
Sara Hatun'da namaz kılmamışsan
Tespihli Baba'ya varıp aluç yememişsen
Sen Gakkoş olamazsın oğul

Top top'tan dut silkelemediysen
Avcunun bahçasından ceviz çalmadıysan
Gayalara adını sevdanı yazmamışsan
Valla sen Harputlu olamazsın gardaş

Gışın Beyzade'de leğende kaymamışsan
Çınar dibinde Katiboğlu'yla iftar açmamışsan
Mamoş'tan Hulusi'den gazel duymamışsan
Bi daha deyim ki
Sen Harputlu olamazsın
Olamazsın işte inad etme gardaş

“100. Yılın İzinde: Atatürk” Sergisi

Elazığ Belediyesi ve Yüksek Enerji Psikolojisi Derneği (YEPDER) destekleri ile düzenlenen “100. Yılın İzinde: Atatürk” temalı kişisel resim sergisi sanatseverlerin ziyaretine açıldı.

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ Belediyesi ev sahipliğinde Yüksek Enerji Psikolojisi Derneği (YEPDER) tarafından “100. Yılın İzinde: Atatürk” temalı kişisel resim sergisi düzenlendi.

Elazığ Belediyesi Bünyamin Eroğlu Kültür ve Kongre Merkezi’nde Fırat Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Eğitim-İş Bölümü Öğrt. Üyesi Dr. Yelda Uysal ile Yüksek Enerji Psikolojisi Derneği üyelerinin yaptığı eserlerden oluşan sergi 19-20-21 Şubat tarihlerinde açık oldu.

Elazığ Belediye Başkan Yardımcısı Nazif Bilginoğlu sergi açılışında yaptığı konuşmada, “Çok özel ve emek verilerek ortaya çıkarılan sergimiz görülmeye değer. Dr. Yelda Uysal hocamıza ve sergide emeği geçen dernek yönetimimize teşekkürlerimi sunuyorum. Hayırlı olsun.” dedi.

Fırat Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Eğitim-İş Bölümü Öğrt. Üyesi Dr. Yelda Uysal serginin içeriği hakkında bilgi vererek, “Çalışmalarımızın teması Mustafa Kemal Atatürk. Ancak Cumhuriyetimizin 100. yılı olması sebebiyle klasik Atatürk portrelerinden ziyade Atatürk’ün daha çağdaş ve modern portrelerini yaptık.” diye kaydetti.

İFTARİYELİK

Ah nerede o eski Ramazanlar diye hayıflanan birini görürseniz bilin ki yaşlanmıştır.
Eskiye her zaman özlem duymasak da hayali cihan değer babında güzel günlerimizi mum ışığında aradığımız zamanlarda çokça olmuştur.
Aslında ah vah çekerek andığımız, geçmişin güzelliği değildir, geçmişteki halimizi düşünüp şu anki halimize iç geçirir, kaybettiklerimize yanarız.

AHMET TAHİR ERDEM

Ramazanlarda keza kaybettiğimiz o çocukluk ve gençlik çağlarımızın müstesna zamanlarındandı.
Kavurucu yaz sıcağında başladığımız ilk oruç zamanından bu yana 44 yıl geçmiş, bir ömür… İnsan aramaz mı 12 yaşının heyecanını.
Zamanın Ramazanlarında tatlı bir telaşe sarardı tüm şehri, daha oruca başlamadan babalarımız elleri kolları dolu gelirdi işten günlerce. Tabi herkes gücüne göre alabilirdi ve alınan her eve alınan zengin fakir aynıydı. Tabi bu kadar bolluk da yoktu, bu kadar israf da.
Bizim evin olmazsa olmazı şüphesiz tatlıydı. Kapalı çarşıya girdiğinizde ilk sola dönünce karşılıklı kadayıfçılar olurdu, öbek öbek tezgâhlarına serip kuruttukları çiğ kadayıftan ihtiyaca göre 1-2 kilo almak için sıra bekler alıp eve koşturmaya başlardınız ki iftara yetişsin.
O kadayıfçılar maalesef tarih oldular, daha sokağın başında sizi karşılayan hamurun o yarı pişmiş kokusu yok artık o sokakta. En son gittiğimde şarküterilerin arasına sıkışıp kalmıştı bir tane, onunda ne tezgâhında öbek öbek kadayıf vardı ne havada asılı duran o rayiha…
İftara bir, bir buçuk saat kala aradığınız, aramadığınız herkesi Gazi caddesinde bulabilirdiniz. İzzet Paşa Camisi ile Heykele kadar olan alan voltacılar tarafından adeta kurtarılmış bölgeydi. Tur atmaya sağdan başlayan ekip turun ikinci etabını karşı kaldırımdan yürür böylelikle selam verilmedik, hatır sorulmadık kimse kalmazdı.

Rahmetli Nadir Lüleci'nin (köfteciler sokağına girerken solda kalan depremde yıkılan bina) Emmioğlu pasajının girişindeki kuruyemiş dükkânının önünde o saatlerde her gün kuyruk olurdu.
'İftariyelik' diye son zamanlara kadar yaşattığımız bir geleneğimiz vardı ki, sizlere ömür onu da kaybettik. Nadir Abi dükkân camını boydan açar Badem Şekeri kazanını oraya yerleştirir iftara 1-2 saat kala başlardı bademi kavurmaya, 100'er, 250'şer gramlık paketler halinde insanlar birbirine hediye alırdı, Gazi caddesinden eve gidenler arasında eli boş olan görülmezdi.
Birde Nohut ekmeğimiz vardı Ramazan'a özel tatlardan. Özelikle Kapalıçarşı girişinde mutlaka bulunan bu özel lezzet, seyyar simitçilerin ramazanda simit yerine satıp nafakayı çıkardıkları geçim kaynaklarıydı.
İftardan sonra yaşlı genç hazırlığını yapar, büyükler mahalle camisine, gençler yakınsa Tahtalı Camiye Jet Mahmut'un arkasında teravihe koşuştururlardı.
Teravihten Sahur vaktine kadar çay ocaklarında ne muhabbetler döner, hükümetler yıkılır, hükümetler kurulur devlet bir kez daha kurtarılırdı.
Sahura yakın herkes kendi mahallesine döner sokağın başında Davul-gırnata ekibini beklemeye başlardı. Davulcu; 'sahura kaldırmak bahane bahşiş şahane' der her köşede 10-15 dakika çalar, gençler de halayı, Avreş'i tamam edince gecenin o saatinde balkona, pencereye seyre çıkan anne, abi, dede, teyze aşağıya bahşiş atarlardı.
Ama bana göre Ramazan'ın en büyük güzelliği; misafir olmayan sofraların olmamasıydı. İftar için tıkırdayan her tencerede bir ölçü komşu, bir ölçü misafir hakkının olmasıydı.
Bu günkü zenginlik yoktu, bu günkü bolluk ta yoktu ama insanların para uğruna şeytanlaşmadığı bir dönemdi. Paylaşılan hiçbir şey çıkar gözetilerek paylaşılmıyordu, insanların içlerinden öyle geldiği için paylaşılıyordu. İnsanların birbirini severken dahi çıkar gözettiği bir zaman diliminde bunu anlamak ve geçmişi bu gözle değerlendirmek her ne kadar zor da olsa…
Şimdi başa dönelim insan geçmişi ararken ne badem şekerini ne kadayıfı veya başka bir şeyi aramıyor aslında eskiye duyulan özlem tamamen o zamanın çıkarsız, amasız ve beklentisiz ilişkilerine…
Üzerinde dantel örtüsü bulunan eski bir radyodan eski bir şarkının nağmeleri yayılıyor; Maziye bir bakıver, neler neler bıraktık…

Hastane bahçesinde imzasız eser…

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi bahçesindeki heykel, hikayesi ile dikkat çekiyor. Hastanenin sembolü haline gelen heykel, bir hastanın doktoruna olan minnettarlığını ve saygısını tasvir ediyor.

VEDAT YETİK

Zarif ve estetik dokunuşlarla profesyonel bir sanatçı tarafından yapıldığı açıkça görülen heykel, yaklaşık 50 yıldır hastane bahçesinde büyük ilgi çekiyor.

Heykel kadar, eser sahibinin hikayesi de oldukça ilginç.

Derlenen bilgiye göre, 1970'li yıllarda Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nden getirilen bir hasta Elazığ Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesine sevk edilir. İsmi bilinmeyen bu hasta profesyonel bir heykeltıraştır.

Hasta bir yandan tedavi görürken bir yandan da hastane bahçesinde heykel yapmaya başlar. Zaman geçtikçe heykel şekillenerek anlamlı bir hale gelir. Bir hastanın doktoruna olan saygısını ve şükranlarını tasvir eden bir eser ortaya çıkar.

O dönem oldukça beğenilen eser, hastanenin simgesi haline gelerek günümüze kadar varlığını korur.

HEYKALTRAŞ FİRAR EDİYOR

Kayıtlarda ismine ulaşılamayan heykeltıraşın bir süre sonra hastaneden firar ederek kayıplara karıştığı belirtiliyor. Gizemli heykeltıraş geride yıllarca konuşulacak bir eser bırakmış oldu. Alınan bilgiye göre, heykelde görülen eksikler zaman içerisinde hastane yönetimi tarafından tamamlanır.

Bir diğer rivayete göre de 1960-1961 yıllarında dönemin hastane Başhekimi Mutemet Yazıcı'nın, Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde tedavi gören heykeltıraş bir hastayı heykel yapması için Elazığ'a getirdiği ve tedavisini burada sürdürdüğü ifade ediliyor. Hastanın, tedavi görürken bir yandan da hastane bahçesinde heykel yaptığı, ancak hastanın heykeli tamamlamadan aynı yıl hastaneden kaçtığı ve ismi bilinmeyen hastayla ilgili resmi kayıtlarda da bilgi bulunmamaktadır.

Avrupa'dan Harput'a gelen kundura geçim kaynağı oldu.

Kırmızı Kundura…

Yunanistan'dan Harput'a gelen kundurayı 173 yıldır giyiyoruz. Kundurayı ilk kez Gurzi adlı bir Rum 1850'lerde Yunanistan'dan Mezire'ye getirmiş.

ÇAYDAÇIRA/ELAZIĞ

Harput Büyük Çarşı merkezi bir yerdedir. Buradaki başlıca meslek dalı kunduracılık. Kunduracılar büyük bir çoğunlukla Ermeni'dir ve her birinde dört veya beş zanaatkârın çalıştığı yüzden fazla atölye vardır. Buraya Türkçe'de ayakkabıcı anlamına gelen "dikici" kelimesinden türemiş "dikincinots" (dikimhane) denir. Küçük ve alçak, yanyana dizilmiş dükkânların karanlığını az da olsa aydınlatmak amacı ile pencereler açılmış.

Kunduracılar ayakkabı yüzeyini kırmızı ya da siyah olan keçi veya koyun derisinden hazırlarlardı. Ayakkabı tabanı içinse daha büyük hayvanların nispeten katı ve dayanıklı derileri kullanılırdı. Yerel üretim bir kaç ayakkabı çeşidi mevcut:

Vodits (yerel ağızla odits) yahut postal.- Bunlar, topuktan dize yükselen kısmı uzun ve kuyruk şeklinde olan, çok basit ve alçak ayakkabılar. Vodits'i giyinmek için bu kuyruktan tutup yukarı çekerler. Genelde erkekler giyinir.

Çizme.- Dizin yarısına kadar olan kış ayakkabısı. Özellikle gençler kullanır, yetişkinler ise yolculuk sırasında giyinirler. Çizmeler genelde kırmızı veya siyahtır.

Kundura.- Potin de denir. Muhtemelen Fransızca bottine kelimesinin bozulmuş hali. Çok daha narin ve üzerinde çalışılmış bir ayakkabı türü ve Avrupa ayakkabısı olarak da anılırdı. Ancak XIX. yy. ikinci yarısında Harput'ta bu tip ayakkabıların üretimi başlamıştır. Çizmeciyan'a göre, ilk kez Gurzi adlı bir Rum 1850'lerde bu zanaatı Yunanistan'dan Mezire'ye getirmiştir. Yörede açtığı atölyede Harputlu Hovagim Paricanyan çırak olarak çalışmaya başlar. Paricanyan kunduracılık sanatını öğrenip oğlu Sımpat'la

Mezire'de kunduracılık öğrenen Ermeni yetimler.
(Kaynak; Ernst Lohmann, Skizzen und Bilder aus dem Orient, Frankfurt, 1899).

Harput'ta bir atölye tesis eder. 1895'te Sımpat ABD'ye göç eder. Bir süre burada kaldıktan sonra Harput'a döner. Beraberinde Amerikan tarzda yeni ayakkabı kalıpları, numuneleri, değişik aletler de getirir. Böylece kundura imalatına yeni bir ivme kazandırır.
Başlarda kundura giyinenler daha çok Türk ve Kürt Bey ve ağalarının eşleri ve kızları idi. Sonraları orta sınıf Ermeni ailelerin gelinleri ve Ermeni kadınlar da kundura giyinmeye başladılar. 1890'lara gelindiğinde ise bu çeşit ayakkabıları öğretmenlerin, yüksek eğitim almış erkeklerin, ABD'den dönen gurbetçilerin ayaklarında görmek olağanlaşır. Kısaca, kundura giyinmek artık sosyal bir tabakaya ait olmanın bir sembolüne dönüşmüştür.
Yöre marangozları gerçi benzer kalıplar yapmaya başlamışlardı, fakat kunduracıların ayakkabı imal etmek için ihtiyaç duydukları ahşap kalıplar başka şehirlerden Harput ovasına getiriliyordu. Kundura özellikle kadınlar arasında yaygındı. Kürt kadınlar kunduralarının üzerinde değişik nakışların olmasını tercih ederlerdi. Erkekler ve kadınlar için giderek en sevilen ayakkabı çeşidi oldu kundura. Bu çeşit aynı zamanda Harput ovasında imal edilen en pahalı ayakkabıydı. Perçenç (bugün Akçakiraz) köyünde 20. yy. başında bir çift kunduranın fiyatı 25-30 kuruştu, küçüklerin kundurası ise 7-8 kuruş. Potin-kaloş adı verilen farklı bir kundura çeşidi daha imal edilmeye başlanmıştı. Muhtemelen Fransızca bottine ve galoche kelimelerinin bozulmuş bir haliydi. Bunun özelliği isminden de anlaşıldığı üzre kaloş olması idi, yani kışın onu kullanan biri eve girdiğinde ayakkabısının üzerindeki kısmı, muhtemelen dize doğru uzanan kısmı çıkarabilir ve sadece ayakkabıları ile durabilirdi.
Harput'daki ünlü ustalar arasında Krikor Soğigyan, Sımpad Pariçanyan, Hacı Haçer Derderyan, Mardiros Taşçıyan, Hovhannes Pambukcuyan ve kardeşleri, A. Altıbarmakyan, Asdur Lüleciyan, A. Nalbandyan, Mardiros Bağdigyan, Horen Darakcıyan, Hagop Taşçıyan,

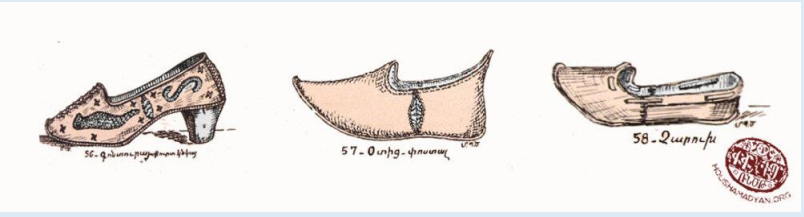

Hüseynik, bir kunduracı atölyesi ve Ermeni kunduracılar.
(Kaynak; Aharonyan a.g.e.)

Melkon Rıstigyan, Aşçıyan biraderler, Hagop Canikyan, Hayacan Srabyan, Sarkis Nurikyan vardı. Hüseynik'te de Pilibbos Deroyan ünlü bir kundura ustasıydı.

Çarık (dıreh).- Bu ayakkabı çeşidi ayakkabıcılık mesleğinde en sıradanı olarak görülür. Kalın bir deriden oluşur, çevresinde kalın bir ipin geçirildiği delikler açılmıştır, çarığı ayağa göre ayarlamak için. Daha çok tarım ve benzer bir işle uğraşıldığı zaman kullanışlı olabilir. Harput'da daha çok kadınların evlerde kullandıkları pabuç yapanlar da vardı.

Ayakkabıcılığı öğrenmek 2-4 yıl sürerdi. Bu süre zarfında çırak ustasının yanında bila ücret çalışırdı. Ustaların genelde bir veya iki çırağı olurdu. Kunduracının aletleri şunlardı: kunduracı mili, maşa, kulak (ahşap çerçeveyle yapılmış kova), ahtar ağacı, masat (biley aleti), kalın bir tahta, tabar (deri örmek için kullanılan bir alet), hoval, kaz (kaza benzediği için bu ismi almış olabilir), muşda, çakacak.

Harput'un bazı köyleri de, özellikle Parçanc, İçmen, Hüseynik, ayakkabıcılık zanaatında ünlü merkezlerdir. Parçanc ayakkabıcılarından Srabların Garo ve evladları Ovan ve Arut, Misakların Misakı ve evladı Haço, Marta Koko, Kamhazar Mıgırdiç, Misakların Mano ve evladları Boğos, Arut ve Asadur, Çızı Koko, Ovaneslerin Kasbar ve Sahag (kardeşler) , Kejoların Mılkon, Cimcim Kasbar ve Sahag (kardeşler), Parsehlerin Deçan ve Krikor (kardeşler) anılabilir. Hacı Aharonların Manuk ve Mikael Gülhasyanlar Hüseynik'in ayakkabıcıları olarak anılmaktalar. İkisi de köyde çalıştıktan sonra, Mezire'ye yerleşir ve burada devam ettirirler zanaatlarını. Hüseynik ayakkabıcılarından Boğikyanları, Krikoryanları ve Bedros Acutyan'ı da hatırlamakta fayda var [1].

Yemenicilik

Harput'ta, geleneksel yöntem ve tekniklerle yapılan ayakkabılara yemeni adı verilir. Yemenicilik (ayakkabı yapımı); Harput'un ve son zamanlara kadar Elazığ'ın en önemli geçim kaynaklarından birini oluştururdu.

1950'li yıllara kadar Elazığ'da yaygın olan yemenicilik de tarihe karışmıştır denilebilir. 1930'lu yıllarda şehir çarşısında yetmiş üç adet yemenici dükkânı bulunduğu halde (Karaboran, III/2, s. 147) 1980'li yıllarda şehirde bir tek yemenici kalmıştı.

Bununla birlikte bu sanat kolunun adı Yemeniciler Çarşısı isminde hâlâ yaşamaktadır.

Bugün tamamen unutulmaya yüz tutmuş yemeniler; altı kösele üstü ise deriden yapılmış olup, son derece kullanışlı ayakkabılardı. Bugün özellikle çevre köylerden yemeni yaptırmak için istek gelmesine rağmen, yemeni yapacak usta bulunmadığından bu talepler karşılanamamaktadır.

Sadece bir yemeni ustasının kaldığı yemeniciler çarşısında, şimdi fabrikasyon ayakkabılar satılmakta; bazı eski ustalar da dükkanlarda ayakkabı tamiriyle birlikte, kundura yapmaktadırlar.

Yemenicilik sanatının unutulmaya başlamasının en büyük sebebi, yemeni yapımının zahmetli olması ve bu işe genç kalfa ve ustaların ilgi duymamasıdır.

Ancak, Elazığ'da yemeniciliğin unutulmasına karşılık kundura yapımı oldukça yaygındır.

ALINTI: *https://www.houshamadyan.org/*

[1] Ibid., ss. 662-663, 673; Dzeron, a.g.e.., ss. 223-225; G. H. Aharonyan (editör), Hüseynik, "Hayrenik" Yayınevi, Boston, 1965, s. 83; Manug K. Cizmeciyan, Harput ve evladları (Ermenice), Fresno, 1955, s. 8

BİR POTRE

AYLA AĞABEGÜM

(1940 -): Yazar. Bilecik'te doğdu. Babası Harputlu Hacı Seyfullah'ın oğlu Şükrü Bey, annesi ise İstanbullu Saadet Hanım'dır. Edebiyat merakını Şükufe Nihal'in öğrencisi olan annesinden şiire meraklı olan babasından almıştır. Babası Şükrü Bey Anadolu'yu kalkındırmaya yönelik çalışmalara katılmış, dedesinin bütün servetini bu işe yatırıp kaybetmiş ve hayatını memuriyetle devam ettirmiş biridir.

İlkokula Elazığ'daki Mehmet Zeki İlkokulu'nda başladı. Ortaokulu memleketi olan Elâzığ'da okudu. Ortaokulu bitireceği yıl babası vefat etti. Liseyi Elazığ'da tamamladı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazanınca annesi ile birlikte İstanbul'a geldi. Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Kaplan, Faruk Kadri Timurtaş, Ali Nihat Tarlan, Reşit Rahmeti Arat, Mahir İz, Muharrem Ergin, Necmettin Hacıeminoğlu hocalardan ders aldı. Edebiyat Bölümünü bitirdi (1967). Üniversiteden sonra Edebiyat Öğretmenliği yapmaya başladı. Annesi ile ilk görev yeri olan Adana'da Edebiyat Öğretmenliğine başladı. Daha sonra Üsküdar Kız Lisesi'ne tayin edildi. İstanbul liselerinde edebiyat öğretmenliği yaptı. 1985-1990 arası Türk Edebiyatı dergisinin yazı işleri müdürlüğünü yürüttü. Bu dergide yayınladığı deneme, röportaj hikâye ve yazdığı günlükleri ile tanındı.

Sekiz yıl boyunca Ahmet Kabaklı'nın Türk Edebiyat Dergisi'nin Yazı İşleri Müdürlüğü görevini yürüttü. Türk Edebiyatı Vakfı, Kubbealtı Vakfı, Hanımlar İlim ve Kültür Derneği, Akoder ve Medyasofa'ya kadar pek çok sivil toplum örgütünde vazife yaptı. Türk Edebiyatı Dergisi'nde yayın yönetmenliğinin yanı sıra muhafazakâr kesimin kurduğu pek çok televizyon, gazete ve dergide emek sarf etti.

Anneannesinden kalma Çiçekçi'deki evinde ki kütüphanesini vakıflara, okullara ve huzurevine dağıtan yazar ömrünün son yıllarını huzurevinde geçirmeye karar verdi.

Özellikle "Öğretmen Günlüğü" başlığı ile yazdığı yazıları ilgi topladı. Denemelerini Sözle Direnmek (1992) adıyla kitap hâlinde yayınladı.

"Lisede fakir öğrencilere yardım eden, kitaplarını alan, palto veren, aç olduğunu düşündüklerine kahvaltı ikram eden Mümin ve inançlı bir öğretmen olarak tanındı. Mahalle aralarındaki yoksul evlerine, yetimlere, çıraklara, ev kadınlarına kadar ulaşan hastanelerden cezaevlerine kadar kimsesiz kimselere yardım etmeye çalışan insancıl biri oldu.

Üsküdar Belediyesi, Ayla Ağabegüm'ün ismini, Kısıklı Mahallesi'nde bir sokağa verdi. Çiçekçi Mahallesi'nde oturan Ağabegüm, hiç yaşamadığı Kısıklı Mahallesi'ndeki bir sokağa adının verilmiş olmasının anlamsız buldu.

Türk Edebiyatı Dergisinde pek çok deneme, günlük, makale, hikâye, röportaj türünde yazıları yayınlandı. Özellikle "Günlük" türündeki yazıları ile tanındı. "Öğretmen Günlüğü" adı ile yayınladığı yazıları çok ilgi gördü.

ESERLERİ:

Sözle Direnmek (1992), Mısralarla Konuşsak (2010)

İÇİ GEÇMİŞ…

Turşu zamanı gelmişti. Tüm mahalleli Eşo Diyeze'nin evinde toplanmıştı.
Eşo Diyeze muzaffer bir komutan edasıyla başköşede oturup, mahallenin kadınlarına turşunun nasıl vurulacağının direktiflerini veriyordu.
Turşuların suyu da verilip bidon kapakları kapatıldıktan sonra mahalle kadınları günün yorgunluğunu atmak için Eşo Diyeze'ye sorular sormaya başlarlar:

- Eşo Diyeze, herif kısmının turşusu vurulur mu?
- Herif dediğin turfandaysa vurulur.
- Turfanda nasıl oluyor?
- Gız anam beni söletmeyin. Turfanda derken dik gezecek, diri olacah, gözü yere bahmayacak…
- Mamoş Emmi turfanda mı?
- Yoh gız, onun 45 sene önce turşusunu vurmuştum. Ne turfandalığı, içi geçmiş…

BİZİM İMAM DAHA HIZLI

Teravih Namazından erken dönen Mamoş Abi'yi Eşo Diyeze kapıda şaşkınlıkla karşıladı:

- Hayırdır teravihe niye gitmedin?
- Yoo gittim…
- Niye erken geldin. Abdestini mi bozdun?
- Tövbe tövbe ne abdesti… Suudiler Teraviyi 20 rekâttan 10'na indirmişler.
- Burası Arabistan mı? Bize ne?
- Öle deme, bizim imam bu karardan sonra daha hızlı kıldırmaya başladı.

RAMAZAN PAKETİ

* 5 KG SALAMURA PEYNİR
* 1 KG TULUM PEYNİR
* 1 KG BADEM ŞEKERİ
* 1 KG REÇEL
* 1 KG YAYIK TEREYAĞI
* 1 KG DUT PEKMEZ
* 1 KG EV ERİŞTESİ
* 1 LT ZEYTİNYAĞI
* 1 PAKET DİBEK KAHVESİ
* 1 ORTA BOY SÜZME BAL

ÜCRETSİZ KARGO

2000 TL

genefik yöresel

0544 565 42 41